

E-readers in de bibliotheek

Paul Bastijns, UGent en Ilse Depré, Bibnet

Hoewel digitaal lezen nog lang niet allemaal is, hebben de iPad en diverse kranten- en boekentoepassingen de laatste maanden het elektronisch lezen sterk in de kijker gezet. De verkoopcijfers van e-readers schieten dan ook de hoogte in als we de traditionele eindejaarspersberichten van Amazon mogen geloven.¹ Hoog tijd voor een stand van zaken: welke kopzorgen bezorgen e-readers bibliotheken zoal?

OPENBARE BIBLIOTHEKEN

Een openbare bibliotheek zou ook in een digitale omgeving een democratische toegang tot cultuur en informatie moeten garanderen. Spijtig genoeg geldt het leenrecht niet voor digitale collecties, en dient de bibliotheeksector wereldwijd te onderhandelen over de rol die ze op het vlak van digitaal lezen nog mag opnemen.

In afwachting van een juridisch kader, experimenteren heel wat bibliotheken met deze nieuwe media. Ze nemen een gidsrol op en organiseren infosessies rond digitaal lezen, geven hun publiek de kans om e-readers te testen in de bib, of bieden informatie rond e-reading en het vinden van digitale content aan op hun website.

Andere gaan een stap verder en lenen ook de toestellen zelf uit, gevuld met e-boeken. Wie ondanks de vele nadelen (hardware investering, onderhoud, helpdesk ...) dit voorbeeld zou willen volgen, start best met gratis e-books, tot er duidelijkheid is over de juridische kant van het uitlenen van e-readers met commerciële content.

Ook het aanbieden van uitleenbare elektronische boeken, bijvoorbeeld via Netlibrary of Overdrive, is wereldwijd onderworpen aan beperkingen. Het aanbod is eerder klein, downloaden mag enkel binnen de muren van de bib en net zoals bij fysieke boeken kan maar één gebruiker tegelijk een e-book ontlend.

In Vlaanderen werken Bibnet, Boek.be en de overheid ondertussen samen aan het Vlaams e-boekplatform. Met dit project willen zij Vlaamse boeken een plaats verzekeren op het web, een sterke zoekomgeving bieden, maar vooral ook een gemeenschappelijk platform uitbouwen voor zowel bibliotheken, boekhandels,

uitgevers en andere distributeurs van digitale content.

WETENSCHAPPELIJKE BIBLIOTHEKEN

De Universiteitsbibliotheek Gent kocht begin 2009 een aantal e-readers gebaseerd op E-technologie. Hoewel deze apparaten geschikt zijn voor 'vrijtijdslezen', bleek al snel uit tests dat ze een aantal tekortkomingen vertonen waardoor ze voorlopig ongeschikt zijn als vervanger voor papier in de context van studie en onderzoek. Vorig jaar kwamen er echter verschillende nieuwe modellen op de markt. Een aantal van deze nieuwe apparaten zoals de Kno en de eDge richten zich specifiek op de sector van het hoger onderwijs.

Hoe kunnen academische bibliotheken anticiperen op deze evolutie? Eerder dan te starten met een uitleenprogramma van e-readers met de bijhorende onduidelijke licentieproblematiek, complexe workflows voor acquisitie van e-books en circulatie van de apparaten en de vereiste investeringen op vlak van gebruikersondersteuning en opleiding van personeel, werd beslist de bibliotheek en haar collecties toegankelijker te maken voor een breed gamma aan mobiele apparaten. De mobiele applicatie die de universiteitsbibliotheek sinds begin 2010 aanbiedt, is hierin een eerste stap². Daarnaast is het belangrijk de snelle evolutie van alle aspecten van elektronisch lezen (apparaten, bestandsformaten, licentieproblematiek, etc.) van zeer nabij op te volgen en ervoor te zorgen dat de elektronische bibliotheekcollectie toegankelijker gemaakt wordt voor diverse types van e-readers.

In deze context moeten bibliotheken in hun onderhandelingen met wetenschappelijke uitgevers aandringen op een e-readervriendelijke inrichting van hun e-bookplatformen. Hierbij

moet gedacht worden aan twee zaken. Enerzijds zorgt de Digital Rights Management (DRM) die vooral door e-book aggregators wordt toegepast er in veel gevallen voor dat eindgebruikers e-books niet kunnen opslaan en bijgevolg ook niet lezen op een e-reader. Anderzijds worden e-books net zoals dit het geval is bij e-journals doorgaans aangeboden in PDF. Hoewel PDF zeer geschikt is om te lezen op een computer of laptop, is het niet ideaal voor e-readers met een kleinere schermgrootte. Om de digitale collectie van de bibliotheek toegankelijker te maken voor mobiele apparaten moeten bibliotheken uitgevers aansporen tot een soepelere DRM en tot het aanbieden van hun content in zogenaamd 'reflowable' bestandsformaten, zoals ePub. Wat dit laatste betreft is er ook binnen de eigen instelling een taak weggelegd voor bibliotheken. Ook binnen de instelling is PDF vaak het dominante bestandsformaat. Bibliotheken, met hun expertise op vlak van elektronische lezen zijn de ideale partners om in samenwerking met de departementen onderwijs en ICT cursusmateriaal en dergelijke aan te bieden in bestandsformaten die geschikt zijn voor diverse e-readers. ■

> <http://www.bibnet.be/VEP>
<http://lib.ugent.be/info/nl/mobile.shtml>
<http://tinyurl.com/AmazonPersbericht>